

A jövő nemzedékek szószólójának figyelemfelhívása

Az erdőtörvényt módosító 14/2020. (VII. 6.) számú AB határozatból fakadó teendők¹

Az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettesével benyújtott indítványa alapján az Alkotmánybíróság az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 2017-es módosításával kapcsolatban alkotmányossági vizsgálatot folytatott a védett erdőterületekre vonatkozó új rendelkezésekről, melyek közül számosat megsemmisített.

Az eljárást lezáró 14/2020. (VII. 6.) számú határozat kiemeli: „Az erdők tekintetében a »nemzet közös örökségének státusa« azt is jelenti, hogy az erdők megóvása az államra, az erdőtulajdonosokra, az erdőgazdálkodókra, de még az erdőt szabadon használókra is kötelezettségeket hárít. A kötelezettségek különösen az államot, az erdőtulajdonosokat és az erdővel rendelkező jogosultakat érintik azáltal, hogy a tulajdonnal való rendelkezés, illetőleg az erdőgazdálkodás teljes és feltétlen szabadsága helyébe a felelős, fenntartható gazdálkodást megvalósító, a jövő nemzedékek érdekeit is figyelembe vevő erdőhasználat követelménye lép.” Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy „az állam a jövő nemzedékek mint kedvezményezettek számára egyfajta bizalmi vagyongazdálkodóként kezeli a rá bízott természeti és kulturális kincseket, és a jelen generációk számára csak addig a mértékig teszi lehetővé ezen kincsek használatát és hasznosítását, ameddig az a természeti és kulturális értékeket mint önmagukért is védelemben részesítendő vagyontárgyak hosszú távú fennmaradását nem veszélyezteti.”

A jövő nemzedékek szószólójaként az alábbiakkal kívánok eligazodást nyújtani mindazoknak, akinek tevékenységét az erdőtörvény megsemmisített rendelkezései érintik.

1.) Az állami és önkormányzati szereplők feladatai az Országos Erdőállomány Adattár közhitelességének biztosítása érdekében:

a) A rendeltetések felülvizsgálata és szükséges módosítása:

- **Helyi jelentőségű védett természeti területek** esetén előzetes feltétel nélkül meg kell jeleníteni a természetvédelmi rendeltetést, az erdőtörvény 23/A. § (2) bekezdése alapján azt elsődlegesen meghatározva. Kivétel, ha a területet honvédelmi célra jelölték ki, vagy a folyók nagyvízi medrének elsődleges és másodlagos levezető sávjába tartoznak.
- **A Natura 2000 hálózat erdei:** közösségi jelentőségű élőhelynek minősülő, természetes vagy természetszerű alapelvárású erdő esetén a Natura 2000 elsődleges rendeltetést kell megállapítani, amennyiben az nem minősül egyben védett természeti területnek is, illetve nem esik a fent már jelzett kivételek alá.
- **Védett természeti területek** esetén a gazdasági és a vadaspark további rendeltetéseket törölni kell.
- **A rendeltetés megállapításának feltételei:** az erdészeti hatóság a természetvédelmi rendeltetés megállapítását az erdőgazdálkodóval való megállapodás hiá-

nyában nem tagadhatja meg, ha az a természetvédelmi célú jogszabályokra tekintettel indokolt, figyelemmel a 23. § (3) bekezdésére.

b) Az intenzíven terjedő fajokkal szembeni védőterületek felülvizsgálata és szükség esetén módosítása:

Az intenzíven terjedő fajokkal szemben a százméteres védőtávolságot minden Natura 2000 terület esetén biztosítani kell, így felül kell vizsgálni az ilyen fajokra vonatkozó telepítési engedélyeket és azokat hivatalból módosítani kell.

c) A tarvágás engedélyezésének felülvizsgálata és szükség esetén módosítása a 100%-os állami tulajdonban álló erdőkben:

Felül kell vizsgálni az állami erdők erdőterveiben az általános szabály alapján kiadott tarvágási engedélyeket, mivel tarvágás csak kivételesen, az erdő egészségi állapotával, illetve felújítása érdekében, az erdőtörvény 73. § (6) bekezdésével és a természetvédelmi törvény tarvágásra vonatkozó rendelkezéseivel összhangban engedélyezhető, illetve vegezhető.

d) A természetvédelmi célú korlátozások felülvizsgálata és szükség esetén módosítása:

- A természetvédelmi hatóság a természetvédelmi, és a Natura 2000 rendeltetésű erdőkben (e rendeltetés visszakapóknál is) köteles felülvizsgálni a hagyásfákra, hagyásfacsoportokra, valamint a természetes úton megjelenő holtfára vonatkozó korlátozó rendelkezéseket. Ha azt állapítja meg, hogy azok nem felelnek meg a természetvédelmi kezelési célnak a korábbi törvényi korlátok miatt, akkor kezdeményezésére az erdészeti hatóság a természetvédelmi célnak megfelelő előírást alkalmaz.
- A természetvédelmi célú korlátozások időbeli határait az élőhely adottságaihoz és a védett fajok igényeihez igazodva, törvényi korlát nélkül a természetvédelmi hatóságnak kell előírnia, majd kezdeményeznie az erdészeti hatóságnál azok hatósági határozatba foglalását.
- A helyi védelem alatt álló területeken a jegyző előzetes megállapodás nélkül is előírhatja a természetvédelmi célú korlátozásokat, így a jegyzők kötelezettsége felülvizsgálni, hogy a természetvédelmi cél elérése érdekében szükséges-e a meglévőkhöz képest további intézkedések meghozatala, és az erdészeti hatóság köteles a rendelkezéseket előírni.
- A felülvizsgálatok során a természetvédelmi törvény 38/A §-a alapján az erdészeti hatóság a védett természeti területre közvetlenül hatással lévő vagy azt közvetlenül érintő eljárásokban a természetvédelmi szempontokat mindig köteles szakkérdésként vizsgálni, ennek eredményét a hatósági döntés rendelkező részében, illetve indoklásában rögzíteni. A tevékenység folytatásához nem járulhat hozzá, ha az természeti értéket vagy védett természeti területet veszélyeztetne vagy károsítana.

2.) Az állami szereplők tájékoztatási kötelezettsége

Az Alkotmánybíróság döntését követően minden Natura 2000 hálózathoz tartozó erdő egyidejűleg Natura 2000 rendeltetésűnek is minősül (függetlenül annak természetességi állapotától, s a gazdálkodási tevékenységet e rendeltetéshez kell igazítaniuk), ezért az erdészeti és természetvédelmi ható-

¹ Kivonat. A felhívás teljes terjedelemben megtekinthető: https://www.ajbb.hu/documents/10180/2926454/Erd%C5%91+figyelemfelh%C3%ADt%C3%A1s_0811/c97f69e4-6115-30cf-048f-ecc246aa0cdc

ságoknak felül kell vizsgálniuk, hogy az ilyen rendeltetésű erdő tulajdonosa, erdőgazdálkodója megkapta-e az erről szóló tájékoztatást.

3) A magánerdő-tulajdonosok és az erdőgazdálkodók jogai, kötelezettségei és felelősségük

a) A gazdasági érdek nem írhatja felül a természetvédelmi érdeket:

Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a magántulajdonban álló védett természeti területeken is a természetvédelem elsődlegességét kell biztosítani a gazdasági érdekekkel szemben, így ezen erdőkben semmi sem indokolja a gazdasági tevékenység megengedését, amikor azokon arra eleve nem is volt lehetőség.

b) A magántulajdonosi érdekek érvényesítési lehetőségei:

Ezzel egyidejűleg fontos tudni, hogy az erdőtulajdonosoknak és az erdőgazdálkodóknak több eszközük van arra, hogy a természetvédelmi célú korlátozások megfeleljenek a szükségesség és arányosság elvének. Ezek az alábbiak:

- A korlátozásokat előíró hatósági eljárásokban ügyfélként részt vehetnek és vitathatják azok indokoltságát, a hatósági határozattal szemben jogorvoslatért bírósághoz fordulhatnak. Ez vonatkozik azokra az eljárásokra is, ahol a hatóságoknak a korlátozások felülvizsgálatáról kell döntést hozniuk. A hatósági döntést megalapozott szakmai indokkal kell alátámasztani, ezen keresztül válik ugyanis érthetővé, hogy az ország különböző pontjain található erdőkben mit jelent a helyi viszonyokhoz való igazodás, miért van különbség a korlátozások között, akár az ugyanazon faj védelmére elrendelt korlátozások között is. Tudomásul kell venniük ugyanakkor, hogy a védett természeti területeken és a Natura 2000 hálózathoz tartozó erdőkben a természetvédelmi célú erdőgazdálkodást mindig az általánostól eltérő szabályok fogják meghatározni.
- Az erdőgazdálkodók a Natura 2000 erdők esetén a korlátozások miatt vissza nem térítendő támogatásban részesülhetnek, illetve az uniós joggal összhangban kezdeményezhetik adott erdő Natura 2000 hálózathoz való tartozásának felülvizsgálatát. A támogatás területalapú, ezért amennyiben e területek nagyságát kívánják megváltoztatni, akkor ezzel a támogatás összege is változik. Fontos, hogy a Natura 2000 támogatás a hálózathoz tartozó erdő egész területének gondozásáért jár.
- Az erdőgazdálkodó, ha a közérdekű korlátozás miatt kára vagy többletköltsége származik, akkor ezek megtérítésére jogosulttá válik.
- Az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy a fenti jogok gyakorlásának biztosítása az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók Alaptörvényből fakadó jogainak védelmét szolgálja. E jogok érvényesítésére különböző eljárások keretei között kerülhet sor.

c) Az engedély helyett alkalmazott bejelentés az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók felelősségének növekedését jelenti:

A természetvédelmi előírások határozati rögzítése az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók érdeke is, mert azok betartása esetén tevékenységük jogszerű. Amikor a hatóságok az engedélyben előírják, hogyan köteles a természeti értékeket védeni, akkor a döntésért való felelősséget is magukra vállalják. Ezzel szemben, ha az erdőgazdálkodási tevékenységet az erdőgazdálkodó bejelentés után kezdi meg, erre nem kerül

sor. Előzetes hatósági kontroll nélkül önmaga dönt tevékenységéről, így az esetleg téves jogértelmezés következményeit is saját magának kell viselnie. Mivel az Alkotmánybíróság a természetvédelmi hatóság engedélyéhez köti védett természeti területen az erdőgazdálkodási tevékenységet, ha arra vonatkozóan az erdőtörvény, vagy a végrehajtási rendelet korlátozási időszakot állapít meg, lényegében az erdőgazdálkodókat is védi a téves jogértelmezésből származó büntetőjogi felelősséggel szemben. Feltéve természetesen, hogy az engedélyben rögzített korlátozásokat megtartják.

d) A természetvédelmi szempontok integrálása az erdőgazdálkodási tevékenységbe az erdőtulajdonos, erdőgazdálkodó gazdasági érdeke is:

Védett természeti értékeink megőrzése nem csupán kötelezettség, egyben érdek is. Megfelelő gazdálkodási mód megválasztásával az erdőből nem csak időszakos, hanem folyamatos jövedelem is biztosítható. Ha erdővédelmi kötelezettségének az érintett eleget tesz, akkor ezért támogatásban részesülhet, vagy költségeinek megtérítésére igényt tarthat, ellenkező esetben az értékek károsítása és/vagy veszélyeztetése esetén e pénzügyi eszközökre nem számíthat.

A természetvédelmi hatóság a természetvédelmi törvény 44. § (3) bekezdése alapján köteles az erdőtulajdonost, erdőgazdálkodót eltiltani a védett állat- és növényfaj egyedét károsító, veszélyeztető vagy jogellenesen zavaró magatartástól. Ha e tevékenységet engedély alapján folytatják, akkor az erdészeti hatóság eljárását kell kezdeményezni, a korábban engedélyezett tevékenységet az eljárás befejezéséig fel kell függeszteni.

4) Az állami erdővagyonat kezelők jogai és kötelezettségei

Az Alkotmánybíróság fenntartotta a tarvágás kivételességét az állami tulajdonban álló erdőkben és ezzel kiemelte az állami tulajdon védelmi funkcióját: aki az állami tulajdonú erdő, mint közös nemzeti örökség kezelését, hasznosítását végzi, az a tulajdonos állam által előírt követelményeket – így a Natura 2000 területek fenntartási terveit – is köteles betartani.

5) A társadalmi szervezetek és a lakosság szerepe

Az Alkotmánybíróság döntése a társadalmi szervezeteket és lakosságot is kötelezi: az erdőre mindenkinek vigyáznia kell. Ebben a szakmai szervezeteknek, a természetszerető és erdőjáró egyéneknek és közösségeknek kiemelkedő szerepe lehet. Számos eszköz áll rendelkezésre, és eljárási garanciák biztosítják, hogy ügyfélként vegyenek részt a közigazgatási eljárásokban, vagy a közigazgatási bíróság előtt peres félként lépjenek fel a mulasztó hatóságokkal szemben.

Természeti értékeink védelme hosszú távon akkor biztosítható, ha ennek szükségességében és módjában társadalmi egyetértés, közmegegyezés van. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvényből fakadó társadalmi elvárásként kezeli a természeti értékek védelmét. Ahhoz, hogy ez a társadalmi elvárás váljon útmutatóvá az erdőt érintő mindennapi döntések során, szükség van a szakmai és gazdasági érdekek képviselői közötti párbeszédre, szakmai útmutatók közös kidolgozására. Az erdők természeti értékeinek megőrzésében mindenkinek feladata van, annak, aki az erdőtulajdonosként, vagy erdőgazdálkodóként kezeli, és annak is, aki „az erdők gyümölcsét” élvez. Ezért nem feledkezhetünk meg arról, hogy az erdőt a nemzet közös örökségének részeként a nemzetnek kell megőriznie, a felelős erdőkezeléssel és az erdei haszonvételek ökológiai korlátok között tartásával.

Dr. Bándi Gyula

A Jövő Nemzedékek Szószólója/AJBH